

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 3. února 2015 ve věci č. 30181/05 – *Pruteanu proti Rumunsku*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že došlo k porušení práva stěžovatele na respektování soukromého života a korespondence chráněného článkem 8 Úmluvy, jelikož stěžovatel, advokát, neměl k dispozici žádný prostředek nápravy, kde by mohl svým jménem namítat zákonnost, nezbytnost a přiměřenost zásahu do svých práv, ke kterému došlo pořízením záznamu odposlechů telefonické komunikace mezi ním a jeho klientkou, jejíž telefon byl odposloucháván, a jejich následným použitím v trestním řízení proti třetím osobám.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel působí jako advokát. V roce 2004 se ujal zastupování osoby vyšetřované pro hospodářskou trestnou činnost a později i obhajoby jejich dvou společníků, kteří byli ze stejné činnosti obžalováni. V rámci trestního řízení byly nařizeny odposlechy telefonických linek těchto osob. Při tom byly několikrát nahrány i rozhovory první klientky se stěžovatelem, přepsány na papír, přičemž stěžovatel byl v záznamech označen jménem, povoláním a číslem mobilního telefonu. Nahrávky byly později rozhodnutím soudu poskytnuty pro potřeby trestního stíhání zmíněných dvou společníků. Opravný prostředek, který stěžovatel proti tomuto rozhodnutí vlastním jménem podal, odvolací soud odmítl s tím, že trestní řád opravný prostředek proti tomuto typu rozhodnutí nepřípouští. Obžalovaní byli odsouzeni za trestný čin podvodu, přičemž výše zmíněné nahrávky byly zařazeny mezi důkazy, o které se obžaloba opírala.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení svého práva na respektování soukromého života a korespondence, k němuž mělo dojít odposlechem jeho telefonických rozhovorů s klientkou a nemožností namítat jejich protiprávnost a požadovat zničení souvisejících nahrávek.

Soud úvodem konstatoval, že došlo k zásahu do stěžovatelových práv chráněných článkem 8 Úmluvy, jelikož v této souvislosti je nerozhodné, že odposlouchávána byla telefonní linka jeho klientky a nikoli jeho vlastní. Soud nepovažoval za nezbytné se zabývat tím, zda k namítanému zásahu došlo na základě zákona, jelikož dospěl k závěru, že zásah nebyl nezbytný v demokratické společnosti. V tomto kontextu připomněl, že bez ohledu na mechanismus sledování osob se musí přesvědčit o existenci odpovídajících a dostatečných záruk proti zneužití. Toto posouzení mezi jiným závisí na typu vnitrostátních opravných prostředků, zejména zda příslušná kontrola nařízení a průběhu odposlechů dokáže omezit zásah na nezbytnou míru (*Klass a ostatní proti Německu*, č. 5029/71, rozsudek pléna ze dne 6. září 1978, § 50 a násl.). Dotčená osoba musí mít v každém případě k dispozici prostředek „účinné kontroly“ odposlechů, a to i když sama není účastníkem trestního řízení, v jehož rámci byly odposlechy nařizeny a realizovány (*mutatis mutandis, Matheron proti Francii*, č. 57752/00, rozsudek ze dne 29. března 2005, § 36).

Soud poznamenal, že v projednávané věci byl příkaz k odposlechům vydán soudem. Týkal se nicméně stěžovatelovy klientky, nikoli jej samotného. Nelze tedy tvrdit, že nezbytnost opatření byla ve vztahu ke stěžovateli dopředu zkoumána. Dále Soud připomněl, že ve své judikatuře opakovaně odmítl argument, že zákonnost a soulad příkazů k odposlechům s článkem 8 Úmluvy vyplývá ze samotné skutečnosti, že byly vydány soudcem, což by ze zásady vyloučilo jakýkoli opravný prostředek ze strany dotčených osob (*mutatis mutandis, Matheron proti Francii*, cit. výše, § 40).

Ve světle uvedeného Soud proto zkoumal, zda měl stěžovatel *a posteriori* k dispozici opravný prostředek, pomocí něhož by mohl uplatnit své námitky proti sporným nahrávkám. Vnitrostátní právo v rozhodné době upravovalo tzv. certifikační řízení, v němž byly nahrávky posuzovány a rozhodováno o jejich zařazení do trestního spisu. Stěžovatel však v takovém řízení neměl postavení účastníka a nemohl vystupovat vlastním jménem. Nemohl tedy uplatnit své námitky vůči zákonnosti a nezbytnosti nahrávek ani požadovat vyvážení zájmů výkonu spravedlnosti a jeho práva na respektování soukromého života a korespondence.

Soud dále odmítl, že stěžovatel mohl uplatnit námitky v trestním řízení proti společníkům jeho klientky, neboť podle trestního řádu nebyl účastníkem řízení, obžalované toliko zastupoval, ani třetí osobou, jejíž práva by mohla být porušena úkonem soudu v daném trestním řízení. Obžalovaní sice mohli zákonnost nahrávek v rámci trestního řízení proti nim namítnout, stěžovatel však toto právo neměl a jeho vyhlídky byly proto přinejmenším nejisté (*mutatis mutandis, Société Canal Plus a ostatní proti Francii*, č. 29408/08, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 40).

K možnosti dosáhnout odškodnění cestou občanskoprávní žaloby Soud konstatoval, že mu nebyl předložen žádný příklad rozhodovací praxe vnitrostátních soudů, který by dokládal účinnost tohoto prostředku (*Rachevi proti Bulharsku*, č. 47877/99, rozsudek ze dne 23. září 2004, § 64). Občanskoprávní prostředek kompenzační povahy však zejména ze své povahy nemůže zajistit účinnou kontrolu zákonnosti sporných nahrávek a vést k jejich případnému zničení, což byl cíl sledovaný stěžovatelem. Nejedná se tedy o „účinnou kontrolu“ ve smyslu článku 8 Úmluvy (*mutatis mutandis, Xavier Da Silveira proti Francii*, č. 43757/05, rozsudek ze dne 21. ledna 2010, § 48).

Soud proto uzavřel, že namítaný zásah do stěžovatelových práv byl ve vztahu ke sledovanému cíli nepřiměřený, jelikož stěžovatel neměl možnost „účinné kontroly“ schopné omezit zásah na míru v demokratické společnosti nezbytnou. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.